

na!“ A to se skutečně stávalo. Někdy takhle sezдали děti, které si s nahými zadečky vařily halušky z bláta, a někdy i děti, které se ještě nenarodily.

Gáďžové chodili o poutích do kostela, Romové ne. Proč ne, to vysvětluje jedna stará historika: Sedláci si postavili ve vsi nový kostel. Rom se chce jít v neděli podívat do kostela, ale sedlák ho zastaví u vrat. „Kam se cpeš, cikáne? Myslíš, že jsme si postavili kostel proto, abyste nám ho vy, cikáni, zasmrádili?“ A Rom povídá: „Proto, chrapouno, až my Romové si postavíme náš kostel, tak tam ani vašeho Pánaboha nepustíme!“

Romy lákaly poutě hlavně proto, že to bylo místo, kde se mohli sejít. Nejen s příbuznými, ale i s cizími Romy, kteří přišli zdaleka, od polské, od maďarské, od ruské strany. Dozvídali jsme se o sobě navzájem, jak zijeme, jak mluvíme, jak vaříme, co jíme, jak se živíme: tam a tam vaří halušky tak a tak, v jedné osadě u Košic prý jedí sýsly, támhle zase chytají jezevce a prodávají do lékáren jezevčí sádlo, na Spiši jsou Romové bohatí, jejich mládenci jezdí na námluvy na bicyklech, kolem Svidníka mluví Romové nosem, u Humenného ho říkají namísto střevíce bagančata, a když holka řekne „koupila jsem si bagančata na vysokých podpatcích“, člověk by se potrhal smíchů! Na poutích jsme se dozvídali, kdo se narodil, kdo zemřel, kdo si koho vzal, kdo chodí po smrti strašit, kde se v noci ukazují přízraky, kde se dá sehnat práce, že ten slepý od Michalovec má dvě ženy, každá spí vedle něho z jedné strany a vůbec se nehadájí a podobně. Pouť byla tržiště senzací, informací, sjezd, kongres, konference, festival.

Nám děvčatům kupovali chlapi na pouti perníková srdce. Mně chtěl jednou koupit srdce chlapec ze Sabinova, ale to už k nám chodil Jožka, a tak jsem řekla: „Nedělej zlou krev, nepřivolavej neštěstí na naše hlavy a srdce mi nekupuj!“ Byl smutný a koupil aspoň tu největší perníkovou pannu, jaká na pouti byla. Když to viděli ostatní mládenci, začali mně, Maruši a Hanuši také kupovat perník, že jsme přišly domů sukně plné perníku. Maminka měla obrovský koš, ve kterém chovala čisté prádlo. Vyndala prádlo a my vysypaly perník do koše. Do večera byl koš prázdný, protože děti z osady perník snědly. Jenom tu velkou perníkovou pannu pověsil tatínek na zed' a všela tam, dokud nás fašisti za války nevystěhovali pod Korpaš.

Když byla pout' u nás, zaplavila Šariš mračna Romů z celého

okolí. Naše ženské chodily po pouti a vypyťávaly se: „Odkud jsi, děvče? Odkud jste, chlapi?“ „Ze Sabinova... Z Chmiňan... Z Vranova...“ „Jééé, to je dálka! Určitě máte hlad, pojďte se najíst!“ A už vytvářely halušky a hostily cizí Romy.

Na poutě se chodilo pěšky i padesát šedesát kilometrů. Táhl nás celá kumpanie. Na noc jsme zůstávali u něčích příbuzných, kteří bydleli v osadách po cestě, když bylo hezky, spali jsme venku a ráno se šlo dál.

Jednou s námi šel i Jožka, můj nastávající, a pak Moškaňa a její muž. Moškaňa vážila nejmíň sto dvacet kilo. Týden nemusela vzít sousto do pusy, a přesto nezhubla ani o deko. Nevím, co to měla za náтуру!

Jožka pocházel z rodiny, kde se handlovalo s prasaty. Začal dělat, jako že tohle tlusté stvoření kupuje. Spustil na jejího muže: „Neprodal bys mi to svý tlustý, černý prase?“

Moškanin muž koktal: „Ko-ko-ko-lik mi za něj dáš?“ Můj muž nekoktal, ale opíčil se po něm: „Ko-ko-ko-lik chceš?“ My sebou tloukli smíchů o zem. Ta tlustá černá už ani nemohla dýchat, jak se smála. Vůbec jí nevadilo, že se bavíme na její účet, věděla, že jí nikdo nechce ublížit. Byla ráda, že může lidi pobavít. A my se takhle bavili celou noc. Ráno jsme pokračovali v cestě. Šli jsme lesem a narazili jsme na studánku. Tatínek nabral vodu do klobouku – byla úplně ledová – a všichni jsme se popořadě napili.

Procházelí jsme kolem osady, kde žili Romové v zemljankách. Díra vykopaná půl metru do země, třikrát tři metry, a nad tím stříška z větví pokrytá obrácenými drcy, uprostřed otvor, kudy vycházel kouř. Ve vstupním otvoru visela pytlovina. Tihle Romové jedli psy! Seděli kolem ohně zabaleni do pytloviny a hráli se. Tatínek se polekal. Byli to zarostlí, divocí lidé, šly o nich strašné fámy. Zastoupili nám cestu. Tatínek nabídl každému trochu tabáku: „Tady máš, synáčku.“ „Děkuji, strýčku,“ tvářili se srdečně a nic nám neudělali. „Vidím, že jste Bohem požehnaní lidé,“ řekl jeden z nich. „Ať vám Pánbůh sešle bohatství a hodně synů,“ žehnali nám.

Ale my pak stejně vyprávěli, jak nás přepadli psozrouci. Aby byla nějaká senzace! Také jsme je ovšem chválili, jací jsou to srdeční a opravdoví Romové.

Za války se Romové nesměli hnout z osady. Koho chytli někde,